

C KULTTUURI
KOTIKULMILLA-ILMOITUKSET
MIELIPIIDE
NIMIA TÄNÄÄN
PERHEILMOITUKSET
MINNE MENNÄ

”Te saatatte ihmiset tolaltaan ja saatte siitä tyydytystä”

► Viktor Jerofejev kääntää Venäjän sielun apposen auki

Näin on kirjja. Viktor Jerofejev on tällä hetkellä Venäjällä kiivaita tunnetta herättävä kirjailija. Suomalaiskollegiatkin jäi Pietarissa tarjottu juoma saamatta, kun hän erheily viistomasti lähemmään Viktorin Meheerikirja.

Venäläisen sielun ensyklopedian taustalla ovat 90-luvun nopeasti vaihtuvat näyttämöt. Se on tärkeä kirja niin suomalaiselle ulkopoliittiselle kuin toninmyyjällekkin.

Lopussa juontapaisessa kirjailija esitti salaisen palvelun toimeksiantosta Seryin, joka on eräänlainen henkilöitynyt venäläisyys. Häntä esitti myös amerikkalainen agentti Gregory Peck. Mutta se kaikki on vain joutavaa käirettiä, jotta tekijä saisi jonkinlaisen juonellisesti toimivan esitönnäin muodon.

Pääasia on toisaalla ja se on aika huikea. Se on nimittäin kuuluvan venäläisen sielun määrittely, etenkin nykyisestä näkökulmasta katsoen.

Neuvostokäynnin aikajana ulottuu vuositoukoihin taakse Venäjän historiaan. Jerofejevin käsitys 70 vuotta reagoisuuksia näyttäytyä ylittävään vähän huomotta saavana ajankalassa. Yllätyksen sikeä, että kirjailijan diplomaatti-ist oli Stalinin ajan virkamies, jonka ministeriura keikun pojan riväköihin kirjoituksiin Metropol-julkaisussa.

Neuvostokäynnin valokatsain enemmän kolmas Jerofejevin suomenos, *Hyoä Stalin*.

Miten Jerofejev sitten Venäjän siehua määrittelee?

Kokonaisuus on laadultaan kiikkoina strindbergiläisen kansallinen ineroituksina.

Ensyklopedian hakusanoista ensimmäinen on tietenkin myyminen kansa ja kansanrakkauden määrittely.

Jerofejev lausii oman Venäjän ideansa, joka on: kaikessa epäjohtamuksesta, turhampäiväisyydestä vaiakata. Tämä on se yksinkertaisesti: vastenmielisyys suuren linja kohtaan.

Kun hakusanoista ardeaan venäläisiin ihmisiin ja eteen, määrittelemät kiitetyvät lausah-

Viktor Jerofejev kirjoittaa 1990-luvun nopeasti vaihtuvista näyttämöistä Venäjällä.

KIRJAT

Viktor Jerofejev: Venäläisen sielun ensyklopedia (Entsiklopedija ruskokojdu). Suom. Jukka Mallinen. Like. 283 s. 27 e.

duksiin. ”Et tunne elämää”. Elämä on venäjän kielessä kärsimys, jonka keskellä ihmiset ”elivät miten taisivat”.

Venäjää rakastetankin oudolla tavalla. Niin tekee Jerofejevkin. Hänen tekniisä on täynnä hyvin sanottuja törkeyksiä. ”Vikisevän Venäjän” rakkaudessa on koko ajan kärsimys läsnä niin kuin venäläisessä pornokuvaeserjassa. Viimeisen kuukan yksin jätetty hyväksikäytetty on osa kiitohustus-

Myös venäläisen arki kiitetyt pysähtyneeseen hetkeen ilman varjoiteta roikkuva yhteisluonnon lamppu, nurkassa ovela torakka.

Jerofejevillä on laajoja esseetonaisia kasauksia venäläisen kulttuurin osa-alueisiin.

Venäläisen Ranska-intohimo on hänelle tuttu jo diplomaatin pojan lapsuudesta ja myöhemmin tutkijanakin. Toisen esseen aihe on venäläisen talon oikeastaan neuvostoliittolaisen anekdotoin olemus (Vain anekdotiikka jäivät Neuvostoliitosta?). Jerofejev kuvaa pitkään myös venäläisten sulhetta satun.

Kirjan lopussa hän päätyy siihen, että koko Venäjä on fiktio. Sadusta muistan omankin kokemuksen 70-luvulta leninigradilaisesta sirkuksesta. Allistytin yleisön spontaaneja reaktioita. Huudahdukset, taputukset, hiljautunut prinsessojen, karujen ja voimamiesten keskeillä kerotava lahjonattomasti alvan eri kansasta kuin karujen viralliset plakaatit.

Pikään Jerofejev määrittelee Venäjää vastakohdan kautta,

kuten mainiossa *cooluden* puuettua käsittelevässä esseessä.

Venäjämaksimeja siis riittävät. Venäjä on sitä, Venäjä on täsi, loputtomien. Vaikka osa Venäjän ominaisuuksista kulkeekin Seryin kautta, tulee viisimästä mieleen, missä on fokus.

Mitä muuta kuin hirvittävin haukkumisen ja repimisen, piikkiruuskalla tehdyin avoahaan tuhatkavovisen Venäjän kyykeen, Jerofejev saa aikaan?

Puutin-suoret ovat polttaneet kirjailijan teoksia roviolla, ja tähtyy myöntää, että tärkeimmän kohdissa tuln jonkin kerran napsautteleeksi sytkäriä itsekin.

Niin kohtuuton nihilistisi meiniätki, tappamisineen, kuolevine lapsineen, kentokoneiden pudotelemisineen, teki jossakin paikoin on.

Pikään kuitenkin siihen, että viime kädessä Viktor Jerofejev

on Pietari Suuri, hän haluaa linsimäistää Venäjän.

Hän tulee välillä lähelle tuttua paradigmaa ainutlaatuista Venäjistä, jonka vain venäläinen ymmärtää. Mutta pääasiassa hän haukkuu vanha laikaista Venäjää.

Jossakin kohtaa hän myös tunnustaa oman roolinsa heipouden. Hän ei tule kansassa, hän on sivistynyt, ja siis myös Venäjän sivistäjä, jolle ilmaukselle ilman paitaa kirjan kansilepessä rentoilleva kirjailija varmasti irvistää pahasti.

Sivistyksesstä puheen ollen **Jukka Mallinen** on jätänyt vastivaan suomennokseensa vain muutamain selittävin viitteiden. Hän ehkä ylläriivot luki-jaansa.

Venäläisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus alkaa suomalaisilla inoetäin selvästi klassikoista, jatkua 20-luvun modernismin, sosialistiseen realismiin ja vielä dissident-

teuhkin.

Mutta sitten tuleekin jotenkin himärimptä kausi, joka jatkuu 1980-luvulta 2000-luvulle. Jerofejev viittaa moneen alvan tuntemattomalla kuulotavan nimeen. Yksi seksosnorissa kun Venäjä, täisi silloin olla se kirjallisuuden johdonmukainen, rahallinen käänntäminen.

Mutta nyt kaikki on hyvin, ja Mallinen muuten hyvä.

Vieli Jerofejevin tyylistä. Veikko Huovinen oli nuorempana nopea ja törkeä. Hän oli jo karvoissa kiinni, kun lukija vasta tavoitteli rakkauden aiheita. Jerofejev on samanlainen, mutta vain potenssin kolme. ”Te ette kursaale.”

Ainakin tekopyhempi Venäjän rakastaja varustatukoon ennakkoluulon ja palavan takkulan ääreen, kun lukemaan rupeaa.

Matti Mäkelä